

Oslo 15.06.2017

Høringssvar til Kunnskapsdepartementet

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) takker for invitasjonen til å komme med høringssvar til Kunnskapsdepartementets forslag til ny generell del av læreplanverket for grunnopplæringen som skal erstatte gjeldende Generell del og Prinsipper for opplæringen. Hovedbudskapet fra oss er at dette går riktig vei.

STL ble etablert i 1996 på bakgrunn av Aksjon Livssynsfrihet i Skolen, som jobbet mot Arbeiderparti-regjeringens forslag til nytt kristendomsfag i 1995.

Det ble en grundig læreprosess i kompleksiteten, og ikke minst verdien av å lykkes med forpliktelsen til å undervise spesifikt om "de andres" tro og praksis, både for staten, skolen og de ulike tros- og livssynssamfunnene.

21 år senere samler organisasjonen 14 medlemssamfunn fra hele bredden av tros- og livssynssamfunn i Norge.

Fra 1.1.2017 er Den norske kirke eget rettssubjekt, og siste rest av skolens særbehandling av kirken innenfor en struktur som skal betjene alle uansett tro- eller livssyn, bør med det være over. Staten har nå ansvar for at alle tros- og livssynssamfunn, jfr. Grunnlovens paragraf 16, skal behandles på lik linje. Dette må også gjelde utdanning for og i skolen.

Stortinget understreket at fornyelsen av læreplanens generelle del og fagfornyelsen skal sikre et verdiløft i skolen gjennom bedre å innlemme verdiene i formålsparagrafen fra 2008 i opplæringen.

Formålsparagrafen i opplæringsloven sier bl.a.:

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon. Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfold og vise respekt for den enkelte si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Oppsummert er STLs innspill at tros- og livssynsperspektiver får en tydeligere definering som en kunnskapsdimensjon som må reflekteres i alle de tre tverrfaglige temaene; folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling.

Religionenes rolle i historien, på godt og vondt, må få sin plass i relevante fag som norsk, historie, kultur og forskningskunnskap, utover et eget KRLE-fag. Religionene og livssynenes etiske bidrag til samfunnsutviklingen i Europa er essensielt. Samtidig må menneskerettslige utfordringer og dilemmaer knyttet til tro og livssyn tydeliggjøres. Også friskoler med et tillegg av eget verdigrunnlag må ha kjennskap til dette.

Eksempler der ulike rettigheter kolliderer:

1. Folkehelse; der religion eller livssyn hindrer sunne etiske refleksjoner knyttet til bioteknologisk utvikling, og jenters og kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Eller der individuelle rettigheter kommer under press, og både gutter og jenter hindres i ta egne beslutninger om kjæreste, ektefelle, eller samlivsform;
2. Demokrati; der religiøse regler settes over demokratiske, eller det forbyes partipolitisk deltakelse fordi religionen sier det;
3. Bærekraftig utvikling; der likbrenning foregår i elver og hav, og forurenses for fellesskapet.

Videre står det i dokumentet:

Gjennom alle tider har samfunnet blitt påvirket av ulike strømninger og kulturtradisjoner. Kulturelt, språklig og livssynsmessig mangfold setter sitt preg på samfunnet og skolen. Skolen skal ivareta dette mangfoldet og inkludere alle. Dette stiller store krav til skolen og lærernes flerkulturelle kompetanse. Skolen skal støtte elevenes utvikling av egen identitet og legge til rette for at alle kan oppleve at de hører hjemme i skolen og i samfunnet.

Kunnskap om historie, kultur og tradisjon og om samspillet mellom ulike strømninger og kulturtradisjoner styrker elevenes identitetsutvikling og kulturelle forståelse, og det skaper tilhørighet i samfunnet. I opplæringen skal elevene utvikle både felles kulturelle referanser, og respekt og toleranse for ulikhet. Innsikt i lokal-, nasjonal- og internasjonal kulturarv er av betydning for elevenes dannelse og identitetsutvikling.

STL mener det bør uttrykkes at elevene kritisk skal kunne vurdere ulike former av formelle og uformelle maktstrukturer og diskriminering i samfunnet, inkludert i og mellom tros- og livssynsgrupper. Mangfold er en ressurs på godt og vondt, og ikke alt har en løsning, så elevene må lære å møte dilemmaer og varige konflikter i et uenighetsfelleskap.

STL mener også at den forpliktelsen som ligger i Norges medlemskap i Europarådet må komme sterkere til uttrykk. Erkjennelsen som har vokst frem i Europas stater vedrørende behovet for kunnskap i skolen om tro og livssyn, bør implementeres eksplisitt som verdi for utdanningen i norsk skole.

Bakgrunn

Norge må som medlem av Europarådet forplikte seg til å respektere bindende standarder for tre bærebjelker i samfunnsutviklingen; menneskerettigheter, rettsstat og demokrati, samt utdanning av egne befolkninger i dette. Europarådet overvåker at disse forpliktelsene overholdes av sine 47 medlemsstater.

Før 2002 hadde religion ingen plass i Europarådets forståelse av statenes utdanningsmodeller i demokrati og interkulturell forståelse, det var kun et aspekt av faget kulturforståelse. Det var ingen prosjekter fra Europarådet som bandt landene sammen rundt temaet religion og offentlig

utdanning. Holdningen om at «religion tilhørte den private sfære» var den rådende. Endring på dette kom umiddelbart etter terroranslaget mot tvillingtårnene i New York elleve september 2001. Denne terrorhandlingen begrunnet i religiøs overbevisning viste behovet for at unge mennesker måtte lære mer grunnleggende om eget og andres tros- og livssyn.

Felles faktorer som sekularisering, globalisering og migrasjon påvirker i dag alle land på ulikt vis. Avhengig av landenes historiske forhold mellom religion og stat, gamle og nye minoriteter, samt mangfoldige kulturer er det ulike tilnærminger til undervisning om trosbaserte livsanskuelser og praksiser.

Selv om anbefalingene Europarådet gir sine medlemsstater ikke alltid er bindende om hva som ligger i utdanning av befolkningen til å bli demokratiske, tolerante og humane borgere, forsøker Norge langt på vei å oppfylle disse anbefalingene.

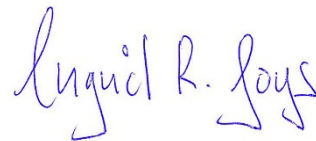
I Europarådets første felles utdanningsmodul fra 2008 «Whitepaper on Intercultural Dialogue - Living Together as Equals in Dignity», defineres forståelse av religion og livssyn som en nødvendig basis for utvikling av gjensidig respekt.

STLs 14 medlemssamfunn mener denne erkjennelsen må komme tydeligere frem i det norske læreplanverket.

Med vennlig hilsen,
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn v/

Britt Strandlie Thoresen
styreleder

Ingrid Rosendorf Joys
sekretariatsleder